

**ГЛОБАЛНА ЕЛЕКТРОННА КОЛЕКЦИЯ - ТЕНДЕНЦИИ В
АКАДЕМИЧНИТЕ БИБЛИОТЕКИ: 2004 - ИЗСЛЕДВАНЕ НА PUBLISHERS
COMMUNICATION GROUP, INC., АВГУСТ, 2004***

Надя Терзиева
Нов български университет

nterzieva@nbu. bg

**GLOBAL ELECTRONIC COLLECTION TRENDS IN ACADEMIC
LIBRARIES: A STUDY CONDUCTED BY PUBLISHERS COMMUNICATION
GROUP, INC., AUGUST 2004**

Nadya Terzieva
New Bulgarian University

ABSTRACT: Publishers Communication Group, Inc.'s Global Electronic Collection Trends in Academic Libraries: 2004 examines many questions regarding the collection of electronic resources in academic libraries and the impact of Open Access publications and content on library collections.

Настоящият доклад представя резултати от изследване на Publishers Communication Group, Inc, насочено към мястото на електронните ресурси в колекциите на академичните библиотеки.

Publishers Communications Group, Inc.

Publishers Communications Group - PCG, Inc. е филиал на компанията Ingenta, която осигурява консултански и маркетингови услуги за издатели.

PCG е основана през 1989 г. за да подпомага издателите от Европа да се популяризират на пазара в Северна Америка. Целта на PCG е да насочи издателите към библиотеки от Северна Америка. Услугите на фирмата бързо се разрастват като включват нужди и на издатели от Северна Америка. Днес фокусът на PCG е глобалната библиотечна общност. PCG предлага голям набор от специализирани маркетингови и изследователски услуги, с цел да отговори на нуждите на научните и професионални издателства.

*Global Electronic Collection Trends in Academic Libraries: 2004, A study Conducted by Publishers Communication Group, Inc., August 2004

Изследването

През периода Февруари - Май, 2004г. Publishers Communications Group провежда уеб базирано изследване, в което участват 155 библиотекари от академични библиотеки по света.

В последните години академичните библиотеки са изправени пред сериозни промени, една от които е свързана с електронните ресурси. Търсенето на електронен достъп до ресурси продължава да нараства, особено сред преподаватели и студенти. Библиотеките се стремят да отговорят на очакванията на своите читатели. Възникват следните въпроси, свързани с промените:

- 1) Поддържат ли библиотеките абонамент за електронни ресурси повече от три години назад?
- 2) Как си доставят академичните библиотеки електронни ресурси - директно от издателя, обръщат към абонаментна агенция, посредник на доставчици или консорциум?
- 3) До каква степен академичните библиотеки се отказват от традиционния абонамент на списания, когато съдържанието е достъпно в електронен вид?
- 4) Оказва ли влияние инициативата Open Access Journals и идеологиите, които съпътстват нейното развитие, върху решенията на библиотекарите, свързани с колекциите?

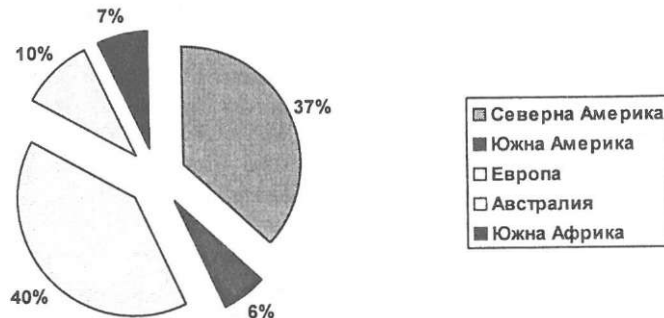
Целта на изследването на Publishers Communications Group, Inc. е да отговори на тези въпроси и нещо повече дори - да определи факторите, които влияят върху създаването и развитието на колекцията електронни ресурси и въздействието на инициативата Open Access публикации върху нея.

Методология и демографски аспект

Както вече споменахме Publishers Communications Group, Inc. провежда уеб базирано изследване, в което участват 155 академични библиотеки. За участници са привлечен библиотекари, които отговарят за електронните ресурси, за отдели по комплектуване и такива, които са на администраторски длъжности. Всички участващи институции са категоризирани според FTE (full time equivalent) - брой студенти и по географски признак.

Географски аспект

Publishers Communications Group, Inc. включва в изследването си петте най-големи пазара в света: Северна Америка (Канада, Мексико и

САЩ), Южна Америка (Бразилия и Аржентина), Европа (Белгия, Франция, Германия, Италия, Холандия, Швейцария и Обединеното Кралство), Австралия и Южна Африка (виж. фиг. 1).

Фигура 1. Географски обхват

Участници

В изследването участват различни по големина институции според признака брой студенти (FTE). Общият брой на отговорилите е 110 или 71%.

Най-голям брой библиотекари, които са участвали в изследването са от институции с брой студенти между 10 000 и 24 999 - 44%. На второ място са участници от университети с 25 000 до 49 999 студенти - 22%. Най-малък брой участници - едва 2% са отговорилите - представители на учебни заведения с над 50 000 студенти.

Длъжности на участниците

Броят на отговорилите библиотекари за заеманата от тях длъжност в библиотеката е 107 или 67%, разпределени както следва:

Длъжност	Брой отговорили	% от общия брой анкетирани
Комплектуване/Технически услуги	41	38%
Електронни ресурси	17	16%
Други	16	15%
Развитие на колекциите	15	14%

Административна	15	14%
Справочно-библиографско обслужване	3	3%

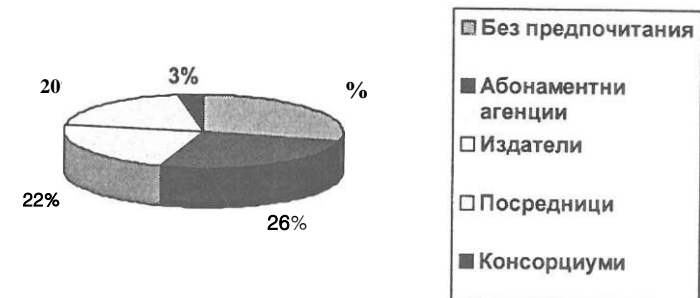
Колекция електронни ресурси - тенденции**Количество**

91 % от анкетираните библиотекари декларират, че количеството на електронни ресурси в тяхната колекция се е увеличило през последните три години, 7% нямат промяна и само 1% са тези, при които количеството на електронни ресурси намалява.

Фактори, които оказват влияние на обогатяването на колекция електронни ресурси

Много са причините, които определят решенията на библиотекарите в академичните библиотеки, независимо от географския регион.

Причини	Брой отговорили	% от общия брой анкетирани
Политика на библиотеката	82	23%
Предложения /предпочитания на преподаватели	75	21%
Предложения/предпочитания на студенти	69	20%
Бюджетни съображения	61	17%
Други	32	9%
Институционална директива	30	9%

Предпочитан метод на комплектуване

Фигура 2. Предпочитани методи на комплектуване

Най-голяма част от анкетиранияте посочват, че тяхната библиотека не следва стриктна политика по отношение на абонамента за нови електронни ресурси и по-скоро взема решения за покупка, като се ръководи от съдържанието, а не от процеса. На първо място, за библиотекарите е какво е съдържанието на електронните ресурси и доколко то отговаря на търсенията на потребителите и едва след това се вземат решения как да бъде доставен ресурсът (виж фиг.2).

Дублиране на хартиени и електронни формати на съдържание

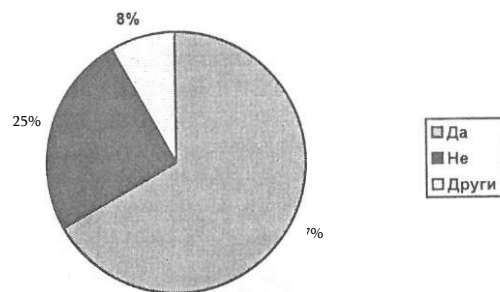
Въпросът за дублиране на формати на ресурсите е от особена важност както за библиотекарите, така също и за издателите.

84% от анкетиранияте декларират, че тяхната институция се отказва от хартиен абонамент в случаите, когато съдържанието е достъпно в електронен вариант.

Влияние на инициативата Open Access Journals

Каталогизиране и индексирание

Не е изненадващо, че свободният достъп до публикации е най-интересната тема за библиотекарите.

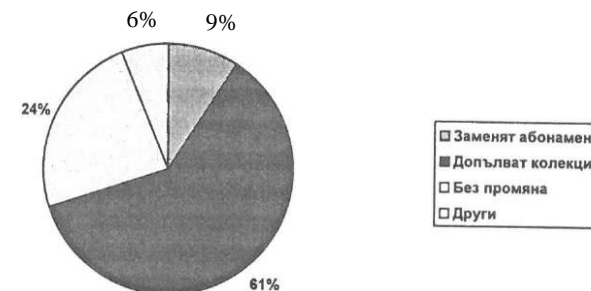
Фигура 3. Каталогизирате ли Open Access списания?

67% от отговорилите декларират, че тяхната институция каталогизира или индексира постоянно peer-review списания, които са достъпни свободно (виж. фиг. 3). Достъпът до списанията е уреден, както и за традиционно абонираните заглавия, като описанията са добавени в

електронния каталог. Други 8% посочват, че свободно достъпните заглавия са представени в техните от A-Z електронни списъци на списания. 25% от отговорилите не каталогизират или индексират списанията, които са достъпни свободно.

Влияние на Open Access Journals върху политиката на комплектуване

Библиотекарите са попитани дали наличността на peer-review списания, достъпни свободно оказват влияние върху процеса по вземане на решение за избор на абонамент за списания и платено електронно съдържание. Важно е да се отбележи, че 57% от всички отговорили (104) посочват, че съществуването на такъв тип списания не влияят на политиката на комплектуване. Въпреки че по-голямата част от анкетиранияте библиотекарите не променят навиците си, свързани с абонамента на списания, в резултат появата на Open Access Journals, има библиотеки, които декларират за някои промени. 9 % обясняват, че те заменят абонаменти на списания със заглавия, които са достъпни свободно, ако са със същото качество. Най-голяма част от анкетиранияте библиотекарите - 60% предпочитат да допълнят колекцията си с линкове до списания, достъпни свободно (виж. фиг. 4). 24% посочват, че тяхната институция не правят промени свързани с наличието на свободно достъпни публикации, докато 6 % правят други промени в отговор на наличието на такива публикации.

Фигура 4. Как Open Access списанията, оказват влияние върху абонамента?

Изводи:

1. Водещ фактор, който влияе на комплектуването на електронни ресурси е политиката на библиотеката, следвана от предпочитанията на преподаватели и студенти.
2. 84% от анкетираните декларираят, че тяхната институция се отказва от традиционния абонамент на хартия, когато съдържанието е достъпно в електронен вид.
3. Голяма част от участниците в анкетата - 67% посочват, че тяхната институция каталогизира или индексира списания и съдържание, достъпни свободно.
4. Само 9% от анкетираните институции отменят абонамент, когато подобно съдържание е достъпно свободно.